

Lesbrief bij de voorstelling 'Alientje' van Wiersma&Smeets

Een ongewone voorstelling

Alientje is een ongewone voorstelling. Het is geen voorstelling waarin acteurs meespelen, het heeft niet een echt decor, het is ook geen echte *toneel*voorstelling en er komt ook bijna geen tekst in voor. In Alientje zie je hoe de theatermakers Wiersma & Smeets een film maken.

Het podium/speelvlak is in twee helften ingedeeld. In het ene deel is het verhaal van Alientje op groot filmdoek te volgen. Het andere deel is ingericht als een laboratorium, tv- of filmstudio, waarin Wiersma & Smeets hard aan het werk zijn met high- en low tech middelen om het verhaal van Alientje gestalte te geven op het doek. Opmerkelijk is dat kinderen, zelfs kleine kinderen dit allemaal heel goed kunnen volgen, beter dan menig volwassene.

groepsgesprek: wat is theater?

vragen:

1 wie weet wat theater is? wie is er wel eens geweest?

2 welke soorten zijn er? denk aan toneel, dans, poppenspel, clownerie, muziektheater

3 wat zijn de spelregels in het theater?

meestal:

-publiek in de zaal,

-spelers op het podium of de speelvloer;

-publiek is stil en let op terwijl er gespeeld wordt;

-licht in de zaal gaat uit en op het podium aan, evt. gordijnen gaan open: het begint;

-einde: spelers stoppen met hun rol en buigen, publiek klappt--laat horen hoe mooi ze het vinden door harder/zachter klappen, langer klappen, joelen, fluiten, opstaan

-binnenkomst: jas uit, op stoel zitten, niet draaien, niet praten wel evt. waarschuwen, lachen,

antwoord geven, iemand roepen;

-spelers(s) doen hun best om een verhaal - mooie dans of bewegingsspel - mooie muziek - grappige stukjes - wonderlijke kunsten (acrobatiek, goochelen, dressuur) te laten zien/horen.

4 wordt bij toneel alleen toneel gespeeld? wordt bij dans/ballet alleen bewogen en niet gepraat?

wordt bij muziektheater/musical/opera/operette iets anders gedaan dan alleen gezongen? wordt film

alleen in de bioscoop getoond? zie je alleen in het circus clowns, acrobaten, jongleurs, gedresseerde dieren? zie je alleen in een poppentheater poppenspel?

of: kunnen deze dingen ook samen getoond worden?

5 wie kan voorbeelden noemen?

6 speel je zelf wel eens theater?

7 kan theater ook thuis of op school? denk aan: voorlezen, moppen vertellen, spelen met

poppen/auto's/poppenhuizen, winkeltje spelen, vadertje en moedertje, dia's en toverlantarens

8 welke trucs worden in theater gebruikt? denk aan: belichting; decors en rekwisieten; sfeermuziek en geluiden; speciale trucs, zoals dingen die gaan bewegen, wind,

9 een of meer rollen spelen / doen alsof (drinken, je vingers branden, mank lopen, oud zijn, vechten, doodgaan)

10 wat kun je doen om het echter te laten lijken, bijv. bij een prinses of een boef of ...? suggestie:

verkleeden en schminken, stem veranderen, accent/dialect, beweging

Heel in het kort het verhaal.

.Alientje is een getekend papieren meisje, dat een dag alleen thuis is, wanneer oma boodschappen gaat doen. Wij zien haar een boterham smeren, een kopje thee zetten en wij volgen haar bij het kijken van haar favoriete televisieprogramma.

... Tijdens het kijken naar de televisie gebeurt er iets eigenaardigs met de televisie, waardoor Alientje genoodzaakt is om in de televisie te kruipen, via een piepklein deurtje aan de achterkant van het toestel. Maar dan moet ze wel eerst kleiner worden.....Eenmaal in de televisie beland, maakt Alientje een fantasiereis mee. Achtereenvolgens komt zij in de tv-fabriek, de ruisgang, ontmoet ondertitelmannen en komt terecht in het computerspelletje "Pac man" .
Als getekend meisje van papier kan dat uiteraard niet helemaal goed aflopen.

spelopdracht papieren popjes

een verhaal voorlezen over een papieren popje. deze maakt een tocht door de stad en raakt op allerlei manieren beschadigd. de kinderen doen mee of doen het een voor een voor in de poppenkast..

vouwen, scheuren, kreukelen, uitlopen, nat worden, (verbranden), speldeprikken, opkrullen, vastplakken.

In de voorstelling Alientje worden gebruikt:

schimmenspel

dia's

overheadprojectiedeoprojectie

poppenspel

toneelspel

video-opnamen

hoorspel-/filmgeluiden

zang/liedjes (op band)en sfeermuziek

illustratietekeningen en bewegende toverlantarenplaatjes (op overhead)

kijkdozen

luidsprekers

een paar lampen een tv-monitor

een groot wit (film)doek

twee mensen

- er wordt poppenspel gespeeld zoals vroeger (18e, 19e eeuw) op een tafel met gleuven - en papieren poppetjes op stokjes en decors; dit wordt met een camera op het filmdoek geprojecteerd.

- er wordt geprojecteerd met overheadprojectors, zoals dat vroeger met toverlantarens gebeurde, dus plaatjes waarin soms, net als vroeger, wat kan bewegen

- maar ook: door dingen op de glasplaat te leggen, zodat het schaduwbeeld ervan geprojecteerd wordt; voorbeelden: glazen kopje met water, theezakje en lepeltje; borsteltje en schaarthe; dia's en andere gewone voorwerpen.

- er worden dia's vertoond met een bewegende diaprojector; zo kun je een (dia van) een figuurtje over het filmdoek laten bewegen.

- er wordt, zoals vroeger, schimmenspel gespeeld: een uitgeknipt poppetje met bewegende armen, maar ook door een lichtje langs voorwerpen te bewegen.

- allerlei mengvormen:

spelopdrachten:

poppetjes tekenen en die uitknippen.
papieren theater en schimmenspel

1 op een stokje plakken en door een getekend decor of collage laten lopen (stokje van boven of tafels tegen elkaar schuiven, zodat gleuven ontstaan)

2 deze figuurtjes met een kaars of klein lampje projecteren op de muur of voor een overhead- of diaprojectie schuiven

1 teken jezelf, familie, vriendjes, huisdieren of kopieer een foto van je gezicht, knip uit en teken er een lijfje onder (bijv. van een vergrote klassiefoto)

2 maak bijv. een straatje met huizen waarin verschillende kinderen wonen. knip ramen uit en snij deur aan drie kanten open en laat scharnieren.

3 denk ook aan bomen, auto's, straatlantaarns, kinderwagens e.d.

bedenk een eenvoudig verhaaltje en laat dit spelen.

film dit live met een videocamera en toon het op tv of met een videobeamer

Enkele thema's die voorkomen in Alientje:

Fantasie en ontdekken.

Alientje is een meisje waar elke kleuter zich mee kan identificeren De drang naar zelfstandigheid ("zelf doen") die hand in hand gaat met ontdekken en grenzen verleggen, die een kleuter eigen is, gaat in een moeite door met zichzelf verliezen of misschien beter gezegd, opgaan in de eigen fantasiewereld.

Bijvoorbeeld: Wanneer Alientje een boterham smeert loopt dat uit op een spel met hagelslag (strooisel) en vegetje. Het vegetje ontpopt zich tot een woest monstertje als deze wordt aangevallen door een schaar, die zijn haren dreigt te knippen.

Kleuters hebben vaak denkbeeldige vriendjes, waarmee zij hardop praten en spelen. Alientje ziet op haar beurt altijd kleine mannetjes, waarmee zij dolgraag in contact wil komen. Deze mannetjes verschijnen te pas en te onpas. Contact krijg zij echter nooit. Haar nieuwsgierigheid zorgt er telkens weer voor dat zij deze mannetjes achtervolgt. Maar zo onverwachts als deze mannetjes opduiken, zijn zij ook weer verdwenen. Hetgeen er voor zorgt dat zij elke keer weer in een andere situatie belandt. De ene keer op het juiste spoor, de andere keer in een benarde situatie en uiteindelijk redden zij haar leven. Dat uitgelegd kan worden als haar nieuwsgierigheid naar de wereld is zo groot, dat ze de dood overwint.

groepsgesprekken of maak een tekening van jouw denkbeeldig vriendje.

en: wat zou jij doen als je helemaal alleen thuis bent?

toverdemonstraties door de leerkracht:

spelen met maten.

Alientje wordt uiteindelijk kleiner doordat Wiersma vlak voor de beamer gaat staan. De projectie van Alientje verschijnt daardoor niet op het doek, maar op de rug van Wiersma. Wanneer Wiersma verder van de beamer gaat staan wordt Alientje groter op zijn rug, dichterbij de beamer kleiner.

met behulp van een dia- of een overheadprojector is dit heel makkelijk aan te tonen. een projectie op een groot stuk vel papier of een lap stof (A4 is overigens al groot genoeg) waarmee men dichtbij of verweg van de projector zich bevindt, laat het toverkunstje makkelijk in kaart brengen. suggestie: een projectie van juf of meester, zal het beslist goed doen (klassenfoto).

spelen met maten: bij camera: dichterbij is groter, verderaf is kleiner; bij schimmenspel: dichterbij scherm is kleiner, verderaf is groter,, dit laatste geldt ook voor de beamer.

spelen met vervorming: 'n schimmenspelsituatie met een laken en een gloeilamp (of diaprojector zonder dia); ga erachter staan als silhouet en vervorm met je handen je gezicht; beeld dieren uit of mensentypes; kan ook met handen;

bedenk een verhaaltje voor 2 personen en speel dit zonder woorden maar met brabbeltaal of 'buitenlands'; denk aan kleiner en groter.

('n serieliedje zoals $3 \times 3 = 9$)

(liedjes op band, cd of papier instuderen)

binnen en buitenkant.

Nog een raadseltje voor de allerkleinsten.

Als Alientje naar de tillevisie kijkt zingt de grote, maar banale kindervriend Vieze Tillie zijn mooiste lied en spettert daarmee de hele beeldbuis vies en wel op een dusdanige wijze, dat Alientje door de vlekken heen niks meer kan waarnemen (zien) op tv. Met water en zeem gaat zij de beeldbuis te lijf, dit mag echter niet baten. *Clever* als Alientje is, beseft zij, dat zij dat van de andere kant moet doen.

gebruik een glazen plaat of een stuk plexiplaat als schoolbord, snij de voorkant van een doos eruit en plak m.b.v. plakband de plexiplaat in de doos (of transparante folie spannen). zo heb je je eigen schoolbord tv. met een dikke viltstift op waterbasis kan men van de binnenkant van de doos een tekening maken. vraag een kind het schoolbord tv uit te vegen met een natte spons, zeg vooral er niet bij aan welke kant hij of zij dat moet doen.

gebruiksvoorwerpen

1 In de voorstelling wordt ook veel gebruik gemaakt van kijkdozen, waarin tekeningen met gebruiksvoorwerpen zijn verwerkt. Doordat de kijkdozen en andere kleine decors worden opgeblazen d.m.v. camera's etc. komen die voorwerpen in een ander daglicht te staan. Alientje belandt op een gegeven moment gescheurd en wel (in stukken), na eerst een fikse operatie op een heus groen onderlaken, in het ziekenhuis. Het ziekenhuis is opgebouwd uit, pleisters, pillen verpakkingen en een echte kwikthermometer die zich staande houdt in een gedeeltelijk gesloopte kurkentrekker gecombineerd met brillenpootje waaraan een zuurstofzakje hangt. Doordat hier ook is gespeeld met maten lijkt het thermometerbouwsel immens en een echt ziekenhuisapparaat.

een vraag aan de kinderen voor na de voorstelling: hoeveel gebruiksvoorwerpen hebben zij herkend

?

poppenhuisopdracht. (ik meen mij te herinneren dat elke kleuterschool wel een poppenhuis heeft.) richt het poppenhuis in met gebruiksvoorwerpen. of maak gebruik van een grote schoendoos en maak daarin een woonkamer of een tuintje etc.

2 Alientje heeft in de televisie ook nog een ontmoeting met de nederlandse koningin (Juliana). Het hoofd van de koningin is gemaakt van een ouderwetse nederlandse gulden, haar bovenlijfje van een delfs blauw zoutvaatje en de rok is gemaakt van op elkaar gestapelde cakevormpjes. Ze zingt luidkeels in een oerhollandse wei met tulpen en koeien.

nog een vraag aan de kinderen: waar staat België bekend (om in het buitenland). en hoe zou koning Albert als pop gemaakt moeten worden, met welke typische Belgische spulletjes?

Alientje beheerst de taal nog niet zo goed. Wij noemen het tsjabbertaal of *jabbertalk*, zoals zij praat. Af en toe, als je heel goed luistert, kun je een woord verstaan.

probeer eens buitenlands te praten of brabbeltaal, terwijl je iets duidelijk moet maken aan een ander, of je wilt iets hebben/lenen van die ander zonder het woord te gebruiken.

nog enkele andere spelopdrachten:

overheadprojectie

- 1 teken figuurtjes van papier (worden silhouetten)
- 2 teken huisjes op transparant materiaal (sheets of cellofaan e.d.)
- 3 teken op een lange strook wolkjes, regen, sneeuw
- 4 bloemetjes laten groeien, vogels laten vliegen en wormen zoeken

kijkdoos of poppenkast

teken elkaar na met een lachend gezicht; knip uit en teken op de achterkant een huilend of boos gezicht (wat verandert er bij gelaatsverandering?) maak er een stokpop van.